

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN-HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA-KNOWLEDGE DATABASE

VAJDA László

Néger-Afrika népei

Eredeti közlés/Original publication:

1956, Budapest, Néprajzi Múzeum (Szikra Lapnyomda), kiállítási katalógus ismeretítője, 39 old.

Elektronikus újraközlés/Electronic republication:

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR – 000.000.740

Dátum/Date: 2014. március/March 20.

Az elektronikus újraközlést előkészítette

/The electronic republication prepared by:

B. WALLNER, Erika és/and BERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

VAJDA László: Néger-Afrika népei, *AHU MATT*, 2014, pp. 1–40. old., No. 000.000.740, <http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

hazai könyvtárakban

Kulcsszavak/Key words

magyar Afrika-kutatás, Néprajzi Múzeum kiállítása tájékoztató füzet, Afrika hagyományos világáról dióhéjban, földrajzi környezet, afrikai rassz-típusok, afrikai népek és kultúrák: zsákmányoló, őserdei növénytermelő, paraszt-, pásztor és archaikus magas kultúrák, idegen hatalmak fekete Afrikában

African research in Hungary, exhibition brochure of Hungarian Ethnographic Museum, from African traditional world briefly, geographical ambience, African race-types, African peoples and cultures: rainforest plant growing, peasant, pastoral és archaic high cultures, foreign power in Black Africa

---

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS,
ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK- DOKUMEN-
TUM- és ADAT-TÁR/THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC
SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES,
COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára/
writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian,
Spanish, Italian and other – languages

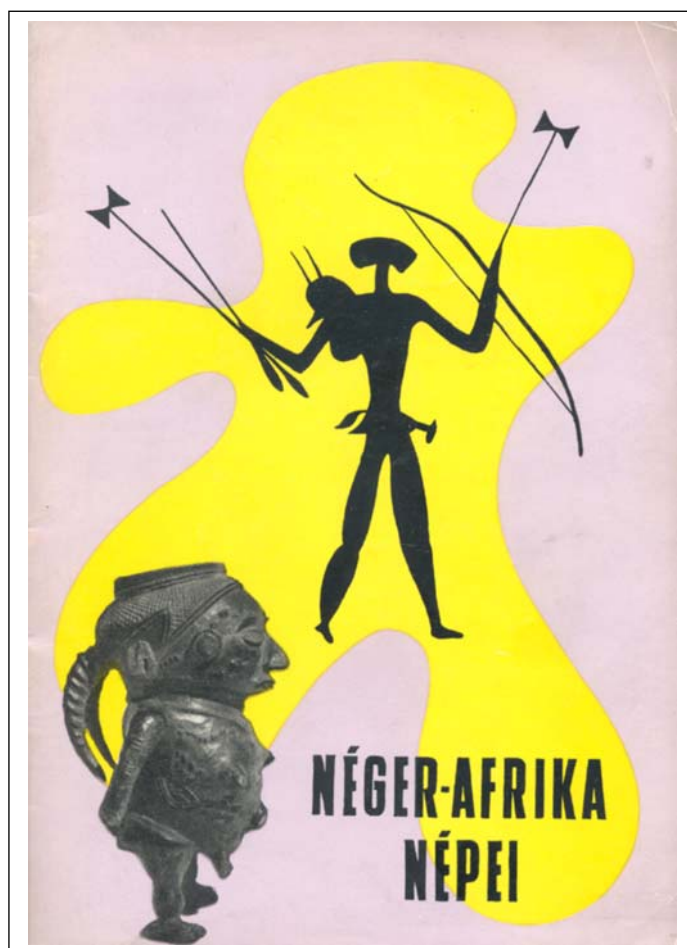
* az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött/the materials in the database are free but access or downloading are subject to registration

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig./The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

NÉGER-AFRIKA NÉPEI

A Néprajzi Múzeum kiállítása

VAJDA László

FÖLDRAJZI KÖRNYEZET

Afrika területe 29 millió km², háromszor nagyobb, mint Európa. A kontinens *felszínére* jellemző, hogy északi, nagyobbik fele (az Atlasz-hegység területének kivételével) – egészen Abesszíniáig és beleértve a Kongó-medencét is – *síkság*, míg a déli, háromszög alakú rész átlagosan 1000 m-nyi magasságban fekszik. Az északi félen is vannak kiemelkedő részek (Sierra Leonében Futa Djallon, Nigériában a Baucifennsík, továbbá a Kamerun-hegység és a keleti Szaharában Tibesti). A déli, Magas-Afrikának nevezhető rész helyenként tetemes magasságot ér el: a kelet-afrikai hegyóriások a világ leghatalmasabb hegyei közé tartoznak (Kilima-Ndjaro 6010 m, Kenya 5195 m, Ruwenzori 5125 m); az abesszíniai fennsík 4000 fölé is emelkedik, s gyakoriak itt a 2000 m-nél magasabb részek; Délkelet-Afrikában a Draken-hegység a legnevezetesebb, ez Natalban 3600 m-es magasságot ér el. Az észak-afrikai hegyvidékek (Atlasz-hegység, különösen azonban Északkelet-Afrika, Abesszínia) és Trópusi-Afrika számos szigethegysége fontos történeti szerepet töltött be: miközben egyre újabb és újabb népvándorlási hullámok hatoltak le a kontinens déli része felé, e hegységek a régibb népesség és a régibb szabású kulturális típusok visszavonulási területeiül szolgáltak, anélkül, hogy (mint Eurázsia nyugat-keleti irányú lánchegységei) megakadályozták volna a nagy távolságokra kiható népmozgásokat.

A kontinens déli felének jelentősebb mélyedései: a sivatagos Kalahári-medence, az őserdővel borított Kongó-medence, a Tanganyikától keletre fekvő, keskeny Kelet-Afrikai-Medence; északon a Fehér-Nílus folyamvidékének mocsaras mélyedése, a Csád-tó medencéje és a nyugati Szahara. Sajátos felszíni jelenség az ún. Kelet-afrikai árok: ez a szudáni határtól a Nyassza-tóig húzódik s egy sor tó és felszíni bemélyedés jelzi.

Afrika trópusi részeinek uralkodó *talajneme* a vöröses színű laterit; ez különböző vastartalmú kőzetek mállásából keletkezett.

Afrika területét tengelyként metszi ketté az Egyenlítő; ettől délre és északra a kontinens 31 szélességi foknyi területet foglal el s mindkét irányban belenyúlik a mérsékelt éghajlat övébe. Ennek megfelelően a

középső forró és nedves, örökzöld trópusi őserdő-vidéktől északra és délre, koncentrikus elrendeződésben, egy sor különböző *éghajlati és növényzeti zónát* különböztethetünk meg.

Az egyenlítői vidék a *trópusi esőerdők* területe. Itt egész éven át forróság uralkodik, élesen elkülönülő évszakokat nem lehet megkülönböztetni, s a csapadék is úgyszólván egész éven át esik. (Az átlagos évi csapadékmennyiség 150 cm-nél is több; Magyarországé 50–80 cm.) – A legbőségesebb esőzések öve kb. 400 km-nyire terjed az Egyenlítőtől észak és dél felé. E sávokon túl a meleg ugyan nem csökken, de a csapadék mennyisége jelentékenyen csekélyebb, s az évnek csak bizonyos szakaszában vannak nagyobb esőzések. A trópusi esőerdőkhöz közelebb az esőzés még 8–9 hónapig tart évente, de amint távolodunk az egyenlítőtől, évi 3 hónapra vagy még rövidebb időtartamra csökken. Ezek a különbségek meghatározzák a természetes növénytakarót, az állatvilág életét és – közvetlenül vagy közvetve – az ember életmódjára és kultúrájára is hatnak. Az esőerdők övéhez csatlakozó szavanna-zónára a ritkásabb, lombhullató erdőségek, valamint a folyóvölgyek mentén húzódó galéria-erdők jellemzők. A szavannák fokozatosan átadják helyüket a *száraz sztyeppéknek*, ahol már igen gyéren, park-szerűen nőnek fák; a terület bozótos, füves. Még északra, illetve délebbre *sivatagos* övezet következik, ahol a talaj sziklás, kavicsos vagy homokos. Itt már annyira csekély és szórványos a csapadék, hogy növényzet csak helyenként fordul elő, s földművelés csak a kis oázisok területén és a hegységek völgyeiben lehetséges.

A klíma, a talajnem és a növénytakaró fontos előfeltételei az ember megtelepedésének, életmódja és kultúrája alakulásának. Az áthatolhatatlan *őserdő* nehezen hozzáférhető, a kulturális kapcsolatok természetes útvonalai a folyóvölgyek. Az esőerdők zónájában teljesen lehetetlen a pásztornépek megtelepülése, mivel nincs legelőterület s azonkívül a tse-tse légy által terjesztett betegség elpusztítja az állatállományt. Ez a közép-afrikai erdőség a kistermetű pigmeusok hazája, akik vadászattal és vadnövények gyűjtögetésével foglalkoznak, s életmódjuk tökéletes összhangban áll a természeti környezettel. Mivel a vadállomány – a közhittől eltérően – nagyon szegényes, a vadászat főleg kisvadakra folyik, s a táplálékszerzésben a nők gyűjtögető munkája nagyobb jelentőségű, mint a férfiak vadásztevékenysége.

Az esőerdők zónájába növénytermelő néger csoportok is benyomultak, s kisebb-nagyobb irtásos foltokat hoztak létre. Így némely vidéken jelentősen csökkent az erdő-állomány. Az őserdei növényterme-

lők fő terményei a gumós növények és a banán. A bőséges csapadék következtében ezek egész éven át hoznak termést, s termelésük igen kevés munkát tesz szükségessé. A szemes termények közül itt csak a kukorica játszik szerepet. Ez csak a 16–17. sz.-ban honosodott meg Afrikában, de hatalmas területen elterjedt. Az őserdő-öv további fontos kultúrnövényei az olajpálma és a kola. Az olajpálma terméséből préselt olaj nemcsak a bennszülöttek háztartásában játszik fontos szerepet, hanem újabban világgazdasági jelentőségre is szert tett. A törzséből csapok nedvből készül a pálmabor, levelei a kunyhók fedeléről és a legkülönbözőbb fonadékok anyagául szolgálnak. A kola Felső-Guineában otthonos. Termését, melyet izgatószerként használnak, a bennszülöttek magasra értékelik, s századok óta eleven kereskedelem folyik a kola-dióval Nyugat-Afrika nagy részein, valamint Szudán közép- és nyugati vidékén.

Az őserdő-vidéken a ruházat és az eszközök csaknem kizárólag növényi nyersanyagokból készülnek. A kunyhók építőanyagát, valamint a gyér bútortárgyak anyagát a fatörzseken kívül főleg a pálma-félék (elsősorban a *Raphia*-pálma) levél-erei szolgáltatják. Az íjak húrja rotangból, a kötelek különböző kúszónövényekből, a ruhaanyagok pálmatorostból és faháncsból készülnek. Az állatbőrök viszonylag csekély szerepet játszanak. A települések az erdőségben kicsinyek, szétszórta. A primitív vadászcsoporthoz kicsiny, más népek elől félénken elzárkózó csoportokban élnek. Az őserdőbe betelepült fejlettebb kultúrájú néger törzsek jórészt visszaestek a legegyszerűbb nemzeti szervezethez, hacsak nem sikerült nagyobb területen kiirtaniuk az erdőt, s a fás szavanna mesterséges kialakításával új életkörülményeket teremteniük.

Az őserdők övezete körül elterülő *erdős-füves térségek* még mindig bőséges csapadékot kapnak, de az év egy hosszú szakasza száraz. Azért a legfontosabb földművelési munkákat néhány hónap alatt kell elvégezni. A száraz évszak végén a bennszülöttek leégetik a kiszáradt fűvet és bokrokat. A növényi hamu bizonyos mértékben pótolja a föld trágyázását. A földművelés itt jóval gondosabban folyik, mint az erdős vidéken, s bár technológiája fejletlen (fő szerszámok: ásóbot, kapa), a termelés helyenként igen magas színvonalat ér el. A legfőbb termények a köles-félék. Ezekhez járulnak: a kukorica, bab, borsó, földi dió, banán. Nélkülözhetetlen szerepet tölt be még a lopótök. Héjából a legkülönbözőbb edények készülnek. Gumós termények: a jamok, maniok, taro és édesburgonya. Igen régi múltra tekint vissza e vidéken a

gyapot termelése, fonása és szövése. További ruha- és szerszámnyersanyagokat szolgáltatnak az erdei termékek, valamint a fű- és sásfélék. A vadállomány igen gazdag (antilop-fajok), s a száraz évszak folyamán a földművesek szorgalmasan vadásznak. Az állattartás még ezen a vidéken is csekély jelentőségű (kecske, tyúk, kutya; ritkán sertés és juh). A szarvasmarha tartása a tse-tse-fertőzés miatt nehéz. Rendszerint csak a fejedelmek és előkelőségek tulajdonában találunk néhány szarvasmarhát, különösebb használati érték nélkül. A tej mint emberi táplálék itt is – mint az őserdőkben – jóformán ismeretlen.

A száraz sztyeppék táján az év egy esős és egy száraz évszakra oszlik. Gyakran megesik azonban, hogy egy esős évszak teljesen kiesik. Ilyenkor a földművesek minden munkája kárba vész. A főbb termények azonosak a szavannai földművesekéivel, csak éppen a gumós növények jelentősége kisebb. A vadállomány rendkívül gazdag, ezért a vadászat itt igen eredményes. Ősi vadásznépek maradványai húzták meg itt magukat a fejlettebb földműves népek által meg nem szállt területeken. (Kelet-Afrikában a ndorobo, Északkelet-Afrikában a midgan és wata, a Niger középső folyása mentén a gow, Angolában, Rhodéziában és Délnyugat-Afrikában a busman törzsek képviselik ezeket a vadászmaradványokat.)

Viszont a halászat, amely az erdős és füves vidékeken nagy szerepet játszik, itt nem jelentős, mivel a folyók sekélyek és gyakran kiszáradnak. A földművelés eszköze itt is az ásóbot és a kapa. Fontos, sőt helyenként igen fontos a nagyállat-tartás is. A ruházat és a szerszámok nyersanyagai közül a fa és a növényi rostok teljesen a háttérbe szorulnak; helyettük a háziállatok és vadak bőrei, az építkezésben pedig a kő és az agyag dominálnak. A tej fontos táplálék. Mivel talaj-javító eljárások (trágyázás stb.) nem ismeretesek, a földművesek (itt is, és más zónában is) néhány év után rendszerint kénytelenek elhagyni kimerült földjeiket. Így csak viszonylagos értelemben nevezhetjük őket állandóan letelepülteknek. Az új termőföldek (pásztorok esetében új legelők) megszállására irányuló törekvés nem egy esetben egész törzsek vándorlásának vált indítóokává. E vándorlások oka tehát nem valamilyen primitív „kóborlási ösztön”, hanem a talaj soványsága, amely nem teszi lehetővé a szakadatlan igénybevételt.

A száraz sztyeppék és a tulajdonképpeni sivatagok övezete közé (északkeleten, északon a Szaharától délre és Délnyugat-Afrikában a Kalahári területén) *sós sztyeppék* ékelődnek be. Növénytakarójuk gyér, tüskés cserjékből és keménylevelű fűfélékből áll. Évente legfel-

jebb egyetlen rövid időszakban van csapadék. E vidékeken a teve, a marha és a juh számára még akad helyenként legelőterület, de a földművelés lehetetlen. Kóbor vadászok, szakadatlan mozgásban levő pásztorok lakják – nagyon gyéren – ezt a területet. (Északon a tuaregek és beduinok, északkeleten a kushita csoportok, délen s hererók, s hottentották és a busmanok.)

A *sivatagok* – északon a Szahara, délen a Namib és részben a Kalahári – csupán a hegyvidékek völgyeiben és az oázisokban nyújtanak az embernek alkalmas lakóhelyet. Az oázisok létalapja a mesterséges öntözés; a fő termények: datolya, búza, árpa. A Namib-sivatag kis-számú kóbor hottentotta és busman lakossága vadászatból él.

A legészakibb és a legdélibb részek gazdag talajú, mérsékelt égövű tájain *bőrlevelű erdőségek* tenyésznek. Mióta megindult az európaiak bevándorlása Afrikába, ezeken a területeken alakultak ki a fehérek legnépesebb települési központjai.

*

A földrajzi körülmények ismertetésének lezárásaként megemlítjük még, hogy Afrika klimatikus és növényzeti övei a történelem során többszörös változáson mentek át. Az európai negyedkori eljegesedéseknek Afrikában ún. pluviális (erősen csapadékos) korszakok feleltek meg. nem egy olyan vidék, mely ma szélsőségesen száraz, abban az időben alkalmas volt emberek megtelepülésére. Így pl. a Szahara is csak viszonylag későn, már az emberiségtörténet folyamán alakult ki, s jelentős részei még 1–2 évezreddel ezelőtt sem alkottak olyan legyőzhetetlen kelet-nyugati válaszfalat a berber–arab lakosságú *Fehér-Afrika* és a délebbre fekvő *Néger-Afrika* között, mint a közelebbi történeti múltban.

Az afrikai földrészt Európához és Ázsiához fűzik földrajzi – s ennek megfelelően történeti – kapcsolatok. A kontinensek elhelyezkedéséből következik, hogy ezredévek óta népvándorlások és kulturális befolyások hosszú sora jutott el Euráziából Afrikába. Északnyugaton, Gibraltárnál Afrika 20 km-nyire megközelíti Európát. A Földközi-tenger közepén pedig szigetsor teremt kapcsolatot a két kontinens között. Északkeleten Szueznél ősi földhíd kapcsolja össze Afrikát Ázsiával, s az aránylag keskeny Vörös-tenger sem jelentett akadályt a két világ-rész népei közötti érintkezésben. Jól példázza ezt a régi abesszíniai császárság története. Délebbre az évszakonként szabályszerűen ellen-

tétes irányban fújó monszunszelek a tengerésznépek (arabok, indusok, főleg pedig malájok) hajóit Afrikába, illetve onnan visszarepítették. A dél-ázsiai népekkel folyó kereskedelem történeti nyomai az őskorig visszakövethetők. Maguk Afrika bennszülött népei viszont nem fejlesztettek ki számottevő hajózást. Ennek oka elsősorban az, hogy a kontinens partvonala tagolatlan, s alig nyújt jó kikötőket.

AZ AFRIKAI RASSZ-TÍPUSOK

Köztudomású, hogy az afrikai kontinens népességének túlnyomó részét ma a sötétbőrű négerség alkotja. Ezért is szokás Afrikát „sötét kontinensnek” nevezni. De a néger népesség nem az egyetlen emberi tájforma (rassztípus), amelyik őshonos Afrikában. A kontinens szívében, a trópusi őserdők vidékén világos bőrű pigmeusok élnek. A sötétbőrű negrid típus elterjedési területének északkeleti, keleti és déli peremvidékén szintén többé-kevésbé világos bőrű rasszokat találunk, Észak-Afrika népességének őshonos rétege pedig (berberek) alig különböztethető meg a mediterrán Dél-Európa népességétől.

A rassztípusok elterjedése övezet-szerű elrendeződést mutat. Kezdjük az áttekintést a kontinens közepe felől!

A trópusi csőerdők mélyén egy minden valószínűség szerint igen ősi szabású afrikai rassztípusra: a pigmeusokra vagy – a legalaposabban ismert alcsoport, az Ituri-őserdőben élő bambutik neve alapján képzett szóval – a *bambutid rassztípusra* bukkanunk. Jellemző rá a feltűnően csekély testmagasság (férfiaknál átlag 140 cm, nőknél 135 cm), az aránylag hosszú törzs, rövid lábak, nagy fej, nagy szemek, széles orr, széles száj keskeny ajkakkal. A bőrszín világos sárgásbarna, a bőr ráncos; a csomókban növény haj gyapjas. Gyakran az egész testet sűrű, finom szőrzet borítja. Ennek a rassztípusnak kétségtelenül kapcsolatai vannak az alább említendő negrid típussal. A legvalószínűbb, hogy olyan ősi negrid formát kell látnunk benne, amely meszeszemenően alkalmazkodott az őserdei környezethez, és elzártsága következtében már régen differenciálódott.

A másik igen ősi jellegű afrikai rassztípus a kontinens délnyugati részén él; fő képviselői a busmanok és hottentották. E *khoisanid rassztípus* jellegzetes sajátságai: csekély, a pigmeusokét alig meghaladó testmagasság, amely azonban újabb fejlemény (az ásatásokból előkerült csontvázak nagyobbak), fakó sárga, erősen ráncolódó bőr, kis csomókban növény haj, lapos arc kiugró pofacsontokkal, gyakran szemhéj-redő. Utóbbi vonások Ázsia mongolid rassztípusaira emlékeztetnek. Feltűnő sajátság a nőknél fellépő zsírfarúság (steatopygia), mely

nemcsak a ma élő lakosság körében figyelhető meg, hanem már az évszázadokkal ezelőtt készült sziklarajzok emberábrázolásain is.

A *negrid rassztípus* hatalmas tömege az őserdőben gyűrűként veszi körül a bambutidok elterjedési területét, azonkívül a szavannák és száraz sztyeppék tájait is benépesíti. Az átlagos negrid típus fő jellegzetességei: közepes termet, barna – sötétbarna – csokoládészínű bőr, erős prognáthia (előreugró állkapcsok); a koponya vízszintes átmérőjével a hosszúság felülmúlja a szélességet; az ajkak duzzadtak, az orr igen széles.

Ezen a típuson belül számos táji változat különböztethető meg, ezek tudományos vizsgálata azonban még a kezdet kezdetén tart. Három meglehetősen élesen elváló alcsoportot emelhetünk ki:

A *palenegríd* (más néven *őserdei negrid*) *rassztípus* az Egyenlítő táján, az őserdőben él, a pigmeusok (bambutid rassztípus) területe körül. Aránylag csekély testmagasság, hosszú törzs, rövid lábak jellemzik. Az arcvonások durvák, az orr széles, az ajkak viszonylag keskenyek, a koponya szélesebb, mint a többi negrideknél. E sajátosságok a negrid és a bambutid vonások keveredésére mutatnak. Feltehető tehát, hogy – bár a kevéssé találó „palenegríd” név ősi típust sejtet – valójában az őserdei negridek aránylag későn, a négerek és pigmeusok közötti érintkezés folyamán alakultak ki.

A negridek *nilotid* csoportja a Felső-Nílus vidékén él, azonban szórányosan nyugat felé egészen Közép-Szudánig, délre pedig a Zambézi vidékéig kimutatható. E típusnál a jellegzetes negrid vonások teljesen átváltoztak: félreismerhetetlen az északabbra és keletebbre található, alább említendő etiopid rassztípussal való keveredés hatása. A test karcsú és magas növésű; a váll magas, a medence keskeny, a lábak hosszúak; az orr keskeny, az ajkak is viszonylag keskenyek, a prognáthia aránylag csekély, a bőr színe azonban igen sötét.

A harmadikként említhető negrid csoport a *szudanid rassztípus*. Különösen Nyugat-Szudánban otthonos ez a szélsőségesen specializálódott negrid változat, amelynél a negrid jellegzetességek különösen intenzíven lépnek fel.

Afrika nem negrid típusú népességének legnagyobb része az *ethiopid rassztípushoz* tartozik. Ez a sötét és világos bőrű emberfajták érintkezéséből levezetett rassztípus Nyugat-Szudántól kelet felé a Szómáli-félszigetig, onnan déli irányban egészen a kelet-afrikai nagy tavak vidékéig mutatható ki. Jellegzetességei: karcsú, magas termet, hosszú arc, hosszú koponya, keskeny, magas nyergű orr, fejlett állcsúcs.

Ezekkel a negridtől szögesen eltérő jellegzetességekkel szemben határozottan a négerségre emlékeztetnek bizonyos további vonások: duzzadt ajak, gyapjas haj, sötét bőrszín.

Végül megemlíthetjük még az Afrika északi részén élő, Európa és Ázsia népességéhez átvezető *mediterrán* és *orientalid rassztípusokat*. Az előbbi kicsiny növésű, finom testalkatú, haja hullámos és sötét, bőre barnás, koponyája hosszú, arca keskeny. E rassztípus szinte teljesen azonos a Dél-Európában otthonos emberformával. – Az *orientalid* rassz különösen ott lép fel, ahol az Észak-Afrikába a 7. század óta benyomuló arabság különösen intenzíven keveredett az őslakossággal.

Az említett ma élő rassztípusok történetéről, ősembertani előzményeiről még nagyon keveset tudunk, mivel az ásatások csak kb. 20 éve folynak kellő módszerességgel. Mindenesetre az eddig megismert régészeti és embertani anyag legfeltűnőbb vonása, hogy az Afrikában ma domináló negrid rassztípus őskori nyomait nem sikerült megtalálni. Feltehető, hogy régebben (az újabb kőkor folyamán) a négerség csak kisebb területen, talán a kontinens nyugati részén élt. Viszont a mai nem-negrid rassztípusok némelyikét egészen a régibbi kőkor (paleolitikum) későbbi szakaszáig vissza tudjuk követni.

NÉPEK ÉS KULTÚRÁK

Az összehasonlító néprajzi kutatások, felhasználva a régészeti, nyelvi és embertani tényeket is, ma már legalább nagy vonalakban rekonstruálni tudják Afrika népeinek múltját, bár az írásos források hiánya megnehezíti a történeti vizsgálódást. E kutatások kétségtelenül megállapították, hogy az afrikai népek nem egyetlen, differenciálatlan „primitív” tömeget alkotnak, hanem igen változatos történeti folyamatok eredményeként alakították ki azokat a műveltségi állapotokat, amelyek között az első európai felfedezők találták őket.

Zsákmányoló kultúrák

A táplálék és más nyersanyagok megszerzésének legegyszerűbb, legkezdetlegesebb módja az ún. zsákmányolás: az ember nem termel növényeket, és nem tenyészt állatokat, hanem egyszerűen elveszi azt, amit a természetben készen talál. A zsákmányoló népek anyagi kultúrájának feltűnő vonása – az általános primitívség mellett – az agyagedények és fémeszközök készítésének nem-ismerése. Ezek a népek tehát technikailag ma is kőkori szinten élnek. Ezt az életformát – mely az európai régibb kőkorra is rányomta bélyegét – Afrikában is többfelé megtaláljuk.

A száraz és sós sztyeppék, valamint a félsivatagos területek zsákmányoló népei közül legjellegzetesebbek a Délnyugat-Afrikában (Kalahári) élő busmanok. Régebben nagyobb területen terjedtek el, de különböző pásztornépek a kontinens legsivárabb, legnehezebb életfeltételeket nyújtó sarkába szorították őket. Kulturális jellegzetességeik közül megemlítnék bizonyos vadászjelzéseket (az állat észrevétlen becserkészését megkönnyítő álcázó-maszkok, a vadak ivóhelyének mérgezése, bizonyos csapdaformák, mérgezett nyilak elhelyezése a strucc fészkeiben, az állat Achilles-inának átmetszése, a vadak halálra üzése stb.). A ruházat anyaga bőr. Ékszerű a strucctojás héjából készített, felfűzött apró gyöngyök szolgálnak. Fegyvereik: íj, paritty, kőfejű buzogányok, hajító-bot. A hajlék gallyakból, levelekből és fűből készült, a szélről védő enyhely. Alapvető társadalmi egységük a

legidősebb férfi vezetése alatt álló vadász-horda. Valószínűleg későbbi fejleménynek tekintendő az apaági leszármazáson alapuló nemzeti szervezet. A fiúkat mágikus szertartások közepette avatják férfivé, vadásszá: az avatási szertartásban nagy szerepet játszik a bozótban élő vadász-démon hite. Vallási életükben az ősök tisztelete nem játszik olyan fontos szerepet, mint a letelepült földműveseknél. Helyette a varázserő hite dominál. Mítoszaik főleg állatokról és állat-alakú bozótbeli démonokról szólnak. Ezek a démonok a vadászott állatok urai, ők adják a vadászszákmányt, tulajdonságaik gyakran a Legfőbb Lény hitével rokon vonásokat mutatnak. – Különösen érdekes a busmanok művészete. Legkiemelkedőbb alkotásaik sziklák oldalára vésett vagy (természetes ereszekkel védett helyeken) festett képek. Főleg állatokat ábrázolnak, de előfordulnak ember- és növény-alakok, sőt, egész jelenetet mutató kompozíciók is. Művészi színvonaluk gyakran lenyűgöző.

A trópusi erdőségek zsákmányoló népei közül a legjellegzetesebbek a pigmeusok. Számos csoportjuk közül az Ituri-őserdőben élő bambutik őrzi a legérzékenyebbül az ősi életformát. Mint a busmanok, a pigmeusok is gyakran változtatják megtelepedési helyüket. A zsákmányoló életmód mellett egy-egy vidék vadállománya és felhasználható növényzete csakhamar kimerül, s a csoport kénytelen tovább vándorolni. A pigmeusok gazdasági életének különös jellegzetessége az a szoros együttélés (szimbiózis), mely az őserdő növénytermelő négeihez kapcsolja őket: a pigmeusok vadhússal és erdei termékkel látják el a négereket, akiktől banánt és más termelt növényeket, valamint a nélkülözhetetlen nyíl- és dárdahegyeket kapják cserébe. A zsákmányoló élelemszerzés egyik oldala a vadnövények, csigák, ehető hernyók stb. gyűjtögetése; ezt a nő látja el. A vadászat a férfiak munkaköre. Vadászfegyverük az íj és a mérgezett nyíl, a vasból készített nyílhegyeket a négerektől szerzik be. Kunyhójuk ágakból font, kupola alakú vázra terített levelekből épül. A férfiak ruházata lágyra kalapált faháncsból, a nők levelekből készül. Egy tartósan együttélő (3–6 kunyhó népességéből álló) csoport rendszerint egy nemzetséget is jelent. A nemzetség apai ágon tartozik össze, a feleség mindig egy másik nemzetségből való, s a gyermek az apa nemzetségének tagja lesz. A kunyhókban egy-egy család él. Minden ilyen helyi-nemzetségi csoport a legidősebb férfi vezetése alatt áll. A vadászszákmány a nemzetség közös tulajdona. Itt is előfordulnak a titkos vadászavató szertartások. Ezek során szerzi meg az ifjú azt a varázserőt, mely hitük szerint az eredményes vadászat alapvető kelléke. A vallási életben a holtak

tisztelete csekély jelentőségű; döntő szerepet játszanak viszont az amulettek, vadász-szertartások és a varázserő hite, valamint az emberi vonásokkal felruházott Legfőbb Lény tisztelete. A busmanokénál fejlettebb formában található meg az ún. totemizmus: egy-egy több nemzetségből álló csoport (klan) egy-egy állatfajjal szoros baráti-rokoni kapcsolatot tart fenn, s azt nem szabad megölnie, húsát nem szabad ennie, s általában minden módon kímélnie kell.

Őserdei növénytermelő kultúrák

Az őserdő övezetébe benyomult néger csoportok a gazdasági javak termelésének sajátos, primitív módját alakították ki. A háziállatok tartása alig játszik náluk szerepet (legfeljebb kecske és baromfi fordul elő), a növénytermelés pedig lényegében abból áll, hogy a férfiak egy-egy ponton kiirtják az erdőt, s a nők banáncsemetéket ültetnek a földbe. A trópusi természet bőkezősége folytán az ültetvények állandóan teremnek, s az alkalmanként végzett erdőirtáson és csemete-ültetésen kívül az embernek úgyszólván nincs más dolga, mint naponta begyűjteni ültetvényéről a szükségleteit fedező termést. A néprajztudomány „növénytermelő zsákmányolásnak” nevezi ezt a trópusi őserdőkre jellemző életformát, mely igen közel áll a tiszta zsákmányoláshoz, csak éppen nem vadon termő, hanem minimális fáradsággal termelt növények „gyűjtéséből” áll.

Az őserdei növénytermelők egész tárgyi kultúrájára a trópusi erdőségek környezete nyomja rá a bélyegét. A kunyhók, szerszámok és fegyverek nyersanyaga fa, háncs, kéreg, levél, növényi rostok stb. A fémművesség ma meglehetősen elterjedt, de feltehető, hogy nem eredeti vonása az őserdei növénytermelő kultúrának, hanem a szavannák vidékéről később benyomult törzsek hozták magukkal. Az ültetvényezés eszköze a vas meghonosodása óta a kapa. Sokfelé azonban még ma is az ősi, primitív ültetőfa használatos. A termények tárolására szolgáló hombárok, csűrök stb. ismeretlenek: az emberek naponta fedezik szükségletüket az ültetvényekről. A banán mellett a legfontosabb szerepet játszó gumós növények elkészítésének jellegzetes eszköze a fából készült lapos törő-tál. További jellemző sajátosságok: a fonnott pajzs, a pigmeusoknál már említett háncsanyag- és levél-ruházat, a faékekkel kifeszített dob, az olajpálma termésének kisajtolásához használt csavaró-prés stb. Feltűnő a szobrászművészet szinte teljes hi-

ánya. A társadalom szervezetének alapegységei az apaági leszármazás szerint nyilvántartott nemzetségek. A kis demokratikus faluközösségek társadalma nem mutat számottevő vagyoni rétegződést. A vezetést választott falu-főnök látja el. A szellemi kultúra főbb vonásai közül megemlítjük a pigmeusoknál már megismert klan-totemizmust, melynek jellegzetes járuléka az őserdei növénytermelőknél az a hit, hogy halála után az ember a totem-állat egy példányává változik. Jellemző még az állati test belső részeiben lakozó rontó-erő hite.

Az őserdei növénytermelő kultúra elsősorban a Kongó-vidék északi felében otthonos, de ma már kevés népnél fordul elő a maga eredetiségében. Ennek oka egyrészt az a lassú, de folytonos kiszáradási folyamat, mely szinte egész Afrikában megfigyelhető, s melynek következtében az őserdő területe egyre inkább összezsugorodik. Feltehető pl., hogy a kelet-afrikai szavannák tetemes részét a múltban őserdő borította, s az ott élő népek kultúrájában meg is találjuk az őserdei növénytermelő életforma nyomait, bár alapvető átalakuláson mentek át: a szavannai paraszt-életforma honosodott meg náluk. Az őserdei növénytermelő kultúra bizonyos elhomályosodásának másik oka, hogy északról, Szudán felől az utóbbi évszázadok folyamán nagy népvándorlások irányultak az erdőségek felé. Harcias; hódító törzsek kiszorították helyükről a gyengébbeket, melyek az őserdők nyújtotta természetes menedékhelyeken kerestek új otthont maguknak s miközben alkalmazkodtak új környezetükhöz, el is terjesztettek egy sor, a szavannáról hozott kulturális jelenséget az őserdei növénytermelők körében. Viszonylag tiszta képviselői az őseredeti erdei növénytermelésnek a Kwango, Kwilu, Ogowe és Ituri folyók mentén élő, rengeteg apróbb-nagyobb törzsre széttagolt néger csoportok.

Parasztkultúrák

Az őserdei növénytermelő kultúra létalapját az ültetvények jelentik. A parasztkultúrák hordozói viszont földművelő és állattartó gazdálkodást folytatnak. Ennek a komplex gazdasági képnek kiegészítéseképpen technológiájuk is fejlettebb az őserdő népeinél: az ide sorolható népek szinte kivétel nélkül fejlett vasművességgel rendelkeznek. Tisztázatlan kérdés a kovácmesterség történeti kora. Lehetséges, hogy a vas ismerete Nubiából (Meroe) terjedt el Afrika népei között.

A parasztkultúrák földművelő-munkájában a főszerszám a kapa. Csak helyenként maradt még fenn a primitív ásóbot. A földművelés fő terményei – eltérően a banán- és gumósnövény-termelő őserdei kultúrától – a szemes-termények, főleg a köles-félék. A jellemző háziállatok pedig a szarvasmarha és a juh, míg az őserdőben inkább csak a kecske tartása fordul elő.

Az afrikai parasztkultúrák főleg a szavanna-vidéken otthonosak. Eredeti tisztaságukban csak a nehezen hozzáférhető szudáni sziget-hegységek táján, Kelet-Afrika középső részén és az észak-kongói medencében találjuk meg őket. Másutt szinte mindenütt át- és átszínezte őket az Afrika történetében oly döntő szerepet játszó régi magaskultúrák befolyása. (Erről 1. alább.) Gondos összehasonlító kutatások révén sikerült azonban a parasztkultúrák egy sor jellemző, eredeti vonását rekonstruálni.

A ruházkodás igen fogyatékos: a férfi (olykor a nő is) meztelenül jár; ahol a nők elfedik testük egy részét, lombos gallyakat használnak e célra. A test-díszítés sajátos módjai közül kiemeljük a fül és az ajak átfúrásának szokását, valamint a négy alsó metszőfog kiütését és a hegtetoválás bizonyos típusait. A jellemző hajlékforma alaprajza köralakú, falai függőlegesek, tetőzete kúpos. A termést cölöpökön álló csűrökben raktározzák el. A fegyverek közül fontosabbak az íj, a vívóbot és a botpajzs, valamint a buzogányok. A társadalmi életben a férfi játssza a vezető szerepet; a földműves-munkák oroszlánrésze is a férfira hárul. A társadalmi egységet az apaági leszármazáson alapuló totemisztikus nemzetségek jelentik. A nemzetség legidősebb férfitagja a nemzetség feje. A vagyont és a funkciókat azonban nem a fiú, hanem a legidősebb fivér fia örökli.

Gyakran találkozunk az ún. nagycsaládi szervezettel: a megházasodó fiúk nem költöznek el szüleiktől, hanem apjuk (vagy apai nagybátyjuk) házához hozzáépítik a saját hajlékukat. A méhsejtek módjára összeépült házak némely esetben várszerű építménnyé fejlődnek. A szó igazi értelmében vett, öröklődő fejedelemség nem fordul elő. A falu legidősebb férfitagja rendszerint a főnök s egyúttal pap is. A szellemi kultúra alapvető, meghatározó erejű vonása az ősök szellemeinek vallásos tisztelete. Az égben lakó Legfőbb Lény hite megvan ugyan, de teljesen háttérbe szorítja az ősök kultusza. Az ősök adják az esőt, ők biztosítják a termékenységet. A főnök a szertartások vezetője, ő teremti kapcsolatot élők és holtak között s ő maga is szent személy: tulajdonképpen eleven ős. A parasztkultúrák ideológiájának jellegzetes

vonása ugyanis az újjászületés hite. További döntő vonás a Földanya vallásos tisztelete: a mítoszok szerint a föld az élet eredőhelye, a föld alatt van az „alvilág” stb. A művészet viszonylag kevésbé fejlett. Jellemző az ún. karószobrászat: az erősen stilizált emberalakot egy hosszú, keskeny karóból faragják ki.

Pásztorkultúrák

Kelet- és Észak-Afrika sztyeppés–félsivatagos tájain harcias pásztornépek laknak. Legfontosabb tenyésztett állatuk északon a teve és a kecske, keleten a szarvasmarha és a juh. E nomád pásztorok egész élete, társadalmi szervezete és szellemi kultúrája nyájaikhoz igazodik. Állataikat féltve gondozzák, dicsőítő dalokat költenek róluk, s legfeljebb vallási ünnepek vagy áldozati szertartások alkalmával vágnak le egyet-egyet. Az állatokkal való bánást számos mágikus előírás szabályozza: a tejet csak faedénybe szabad tölteni (agyag- vagy fém edény alkalmazása megrontaná a fejőállatot), a nők bizonyos körülmények között tilos az állatokhoz közelednie stb. Feltehetően az alább ismertető magaskultúrák befolyásával magyarázható az a szoros kapcsolat, amely a fejedelem és a szentnek tartott háziállat között áll fenn. Anyagi kultúrájuk aránylag szegényes, hiszen a nyájakkal való szakadatlan kóborlás lehetetlenné teszi a gazdag felszerelést. A ruházat anyaga bőr, a legfontosabb fegyver a hajítódárda és a bőrpajzs. A hajlékformák változatosak: trágyával tapasztott vesszőépítmények, bőrsátrak stb. A társadalmi életre minden szempontból meghatározóan hat ki a férfi döntő gazdasági szerepe: a leszármazást apai ágon tartják nyilván, az öröklés rendjében az elsőszülött fiú élvez előjogokat, a házasságtalan fiatal férfiak korcsoportja harcos-testületet alkot, mely a csoport politikai főerejét jelenti. A pásztornépek szellemi kultúrája bizonyos érzelem-szegénységet mutat. Művészi alkotásaik alig vannak, vallási életükben az égi Legfőbb Lény hite mellett a gyakorlatias varázsló-eljárások játsszák a legnagyobb szerepet.

Néger-Afrika területén a pásztorkultúrák jellegzetesebb képviselői a Dél-Afrikában lakó hottentották (nyelvi és antropológiai szempontból rokonai a zsákmányoló életmódot élő busmanoknak), a Kelet-Afrika nagy tavainak vidékén élő, a bantu paraszt-népeket leigázó, államalkotó hima-törzsek, a Tanganyika és Kenya népeit még néhány évtizeddel ezelőtt is rettegésben tartó, harcias maszaiok, Északkelet-

Afrikában a galla, szomál, danakil és szaho törzsek (különösen szellemi kultúrájukban számos vonás mutat a Közel-Kelet régi magaskultúráival való bensőséges rokonságra), északnyugaton a tuaregek (arisztokratikus vezetőrétegük az ősi Földközi-tengeri kultúrákkal rokon hagyományokat őriz), Nyugat-Afrikában pedig a népes fulm (fulbe vagy fuláni) csoport, amelynek államalkotó szerepe ugyanolyan fontos Nyugat-Afrika történetében, mint keleten a hima törzseké.

Vitatott kérdés, hogy mennyire ősiek ezek a nomád pásztorkultúrák. A tudományos közvélemény manapság egyre inkább hajlik azon felfogás felé, hogy a nomadizmus tulajdonképpen másodlagos életforma, mely csupán bizonyos történeti és természeti körülmények között alakul ki, mégpedig korábbi parasztkultúrákból. Pl. Észak- és Kelet-Afrika jelentős részein feltehetően a klíma egyre szárazabbá válása, nagy területek elsivatagosodása tette lehetetlenné a földművelést. Ezért az eredeti parasztlakosság egyre inkább az állattenyésztésre specializálódott, és – különböző idegen, főleg ázsiai műveltségi gócékból nyert hatásokkal gazdagodva – kialakította a jellegzetes nomád pásztorok kóborló, harcias életformáját.

Archaikus magaskultúrák Afrikában

A fentiek során ismételten említettük már azokat az ősi (az európai gyarmatosítás befolyását nem egy esetben évezredekkel, de legalább is évszázadokkal megelőző) virágzó magaskultúrákat, melyek benyomultak Afrika területére és jelentős mértékben átszínezték a bennszülöttek műveltségi állományát. E nagyfontosságú történeti folyamatok kutatása ma még a kezdet kezdetén tart; még azt is csak hozzávetőlegesen tudjuk megállapítani, mely archaikus magaskultúrák hullámai jutottak el Afrikába. A legfontosabbnak tűnnek a régi mediterrán–megalithikus és közel-keleti befolyások. E befolyások a bennszülött kultúrák igen különböző szektoraiban kimutathatók. A tárgyi kultúra és a gazdasági élet terén főleg bizonyos fejlettebb termelési eljárások (trágyázás, mesterséges öntözés, teraszos művelés) és jelentős technológiai újítások (bronzművesség, sőt talán a ma már szinte Afrika-szerre igen azonos formák között elterjedt vasművesség is) jelzik a magaskultúrák kisugárzását.

A társadalmi életben ezek a hatások a nő jelentőségének feltűnő megnövekedését eredményezték (anyaági leszármaztatás, női társasá-

gok, fejedelmnők és papnők fontossága, a vallási életben istennők, szexuális orgiákkal egybekötött termékenység szertartások fellépése stb.). Az isten-királyság sajátos intézménye, mely szinte teljesen azonos formákat mutat Dél-Rhodéziában, Ugandában, a Felső-Nílus vidékén és Nigériában, minden bizonnyal az ókori keleti isten-királyok népeitől jutott Afrikába. A szellemi kultúra terén a ma jellegzetesen afrikainak látszó jelenségek egész sora archaikus magaskultúrák afrikai térhódításából eredeztethető. A titkos társaságok, maszkos szertartások, emberáldozatok, kannibalisztikus rítusok stb. mellett megemlítjük az Európa őskorában és Ázsia sok részén is ismeretes monumentális köemlékeket (ún. megalithikus építményeket), melyek állításának a gyakorlata Észak-, Kelet- és Nyugat-Afrikában jóval tovább virágzott, mint Európában, s mintegy útjelzői a mediterrán–keleti magaskultúrák beáramlásának.

Az archaikus magaskultúrák jóformán valamennyi afrikai nép életére kihatottak. (Kivételt csupán a zsákmányoló népek jelentenek, melyek a maguk nehezen hozzáférhető területén többé-kevésbé mentesek maradtak e befolyásoktól.) Mindazonáltal vannak az afrikai történetnek olyan kulturális csomópontjai, amelyekben az archaikus magaskultúrák jellegzetességei mintegy sűrítve tanulmányozhatók. Dél-Rhodéziában a rejtélyes Zimbabwe-romok lenyűgöző monumentalitása legfeljebb a fáraó-kori Egyiptom nagy építményeihez hasonlítható. feltehetően az ősi, Iszlám előtti Dél-Afrikával álltak itt fenn virágzó kapcsolatok.

A Kongó-medence déli részének és a kelet-afrikai nagy tavak vidékének fejlett államalakulatai közül a kuba, luba, lunda népek birodalmait, valamint Ruanda, Urundi és Uganda országokat emeljük ki. Abesszínia mai uralkodó műveltségi formája a kopt kereszténység és Bizánc döntő befolyását példázza. Egy sor dél-abesszíniai nép körében azonban még ma is elevenek az ősi megalithikus kultúra hagyományai. A mediterrán világ intenzív befolyása Észak-Afrika területén nem meglepő; annál többet sejtet az a tény, hogy Néger-Afrika számos területén is, így elsősorban Nyugat-Afrikában, a Guineai-öböl partvidékén egy sor virágzó kultúra őriz (vagy legalább őrzött) félreismerhetetlenül mediterrán hatásokat. A guineai part e néger kultúrái közül méltán vált híressé a dél-nigériai Benin, ahol a művészi értékekben amúgy is gazdag afrikai szobrászművészet hagyományainak és a mediterrán hatásoknak szerencsés ötvöződéséből minden idők egyik legcsodálatraméltóbb bronzplasztikája alakult ki.

IDEGEN HATALMAK NÉGER-AFRIKÁBAN

Afrika területe háromszor nagyobb Európánál, kb. 200 milliónyira becsülhető népessége azonban még ma sem éri el az európai népesség tömegének felét. A gyéren benépesült, természeti kincsekben szinte kimeríthetetlenül gazdag, hatalmas kontinens már az ókor óta felkeltette a különböző hódító hatalmak figyelmét, annál is inkább, mert viszonylag elmaradott körülmények között élő népei többnyire nem tudtak komoly ellenállást tanúsítani.

Az ókori *Egyiptom* már a Közép-Birodalom korában (Kr. e. 1200 táján) kapcsolatba került a négerséggel, s attól kezdve jelentős néger tömegeket hurcoltak az egyiptomi rabszolgavadászok a fáraó és az állami előkelőségek birtokaira. Kr. e. 1000 táján a *föníciai* hajósok a kontinens északi partvonalát derítették fel, s több kolóniát is alapítottak ott (Utica, Karthágó). Kr. e. 600 táján Kyrenaikában (ma Tripolis) a *görögök* alapítottak fontos kereskedővárost, s fokozatosan egyre nagyobb területeket vontak érdekkörükbe. (E görög kereskedelmi kapcsolatoknak köszönhetőek az európai tudomány első értesülései Afrika északi és keleti részeiről Herodotos, Strabon és mások műveiben.) A rómaiak Kr. e. 146-tól, Karthágó elfoglalásától kezdődően jutottak vezető szerephez Észak-Afrikában. Bizonyos, hogy a szudáni területekkel is folytattak árucserét, de maga Néger-Afrika mégis ismeretlen maradt számukra: őket is elriasztotta a Szahara iszonyú sivatagja, mely természetes gátat emelt Fehér-Afrika és Néger-Afrika közé.

Mindezeknél az ókori kereskedelmi és hatalmi terjeszkedéseknél nagyobb jelentőségűvé vált Afrika népei számára az *arabok* megjelenése. A kelet-afrikai partvidék kikötői és szigetei valószínűleg már az Kr. e. az 1. sz.-ban arab uralom alatt álltak, s innen származott a Dél-Arábia és Egyiptom rabszolgapiacaira szállított négerek túlnyomó többsége. Az arabokkal együtt indus és perzsa kereskedők is érkeztek Afrikába, de jelentőségük elmarad az araboké mögött. Utóbbiak a középkor folyamán egyre mélyebben nyomultak be a „sötét kontinens” belsejébe. A középkori arab geográfusok (Idrisi, Masudi, Yakut és Ibn Batuta) művei legfontosabb forrásaink a 19. sz. előtti Afrikáról.

Az arab telepések tartósan berendezkedtek Afrikában, bennszülött nőkkel házasodtak össze, s messzemenően befolyásolták az őslakosság kultúráját. A kelet-afrikai parti sávon különböző bantu törzsek intenzív arabizálódásának eredménye a mai szuahéli népesség, amelynek arab kölcsönszavakban gazdag nyelve (ki-szuahéli) a kontinens egész keleti felében közvetítő-nyelvül szolgál, és ma Afrikának kétségtelenül legfontosabb bennszülött nyelve. Az arabokkal való keveredést még fokozta a rabszolga-kereskedelem, amelynek csak a 19. század végén vetettek véget az európai hatalmak. Korábban az arabok tömegesen hurcolták a néger rabszolgákat Arábiába, Egyiptomba, Perzsiába, Indiába, valamint a Kelet-Afrika partjai előtt fekvő, arab kézre jutott szigetekre, különösen Zanzibárba. Hasonló szerepet játszottak az arabok Szudánban. Mind Kelet-Afrikában, mind Szudánban (nem is említve a szinte teljesen arabizálódott Észak-Afrikát) az arab nyelv lett a műveltek nyelve, s óriási néger tömegek vették át az Iszlámmal együtt az arab életmódot és kultúrát.

Az európai államok egészen – a nagy földrajzi felfedezések koráig – úgyszólván semmi kapcsolatban sem álltak Néger-Afrikával. A *portugál* Tengerész Henrik hercege (1394–1460) az érdem, hogy sorozatos hajós-expedíciókat küldött Nyugat-Afrika partjaira, s kiterjesztette az európai ember világtérképét az eddig csupán az antik szerzők és az arab geográfusok műveiből ismert világrészre. 1488-ban Bartolomeo Diaz elérte a Jóreménység-fokát, 1497-ben pedig Vasco da Gama Afrikát körülhajózva jutott el Indiába. E felfedezések eredményeképpen a kelet-afrikai partvidék egy sor fontos pontjáról a portugálok kiszorították az arabokat, de a kontinens belsőbb területeivel nem vették fel a kapcsolatot. Fontosabbak voltak a nyugat-afrikai portugál vállalkozások. 1484–1485-ben a néger uralkodóval kötött barátsági szerződés következtében a portugál korona védnöksége alá került a mai Angola nagy része. Mai értelemben vett gyarmatosításra, megszállásra azonban nem került sor: a portugálok kizárólag kereskedelmi (elsősorban rabszolga-kereskedési) célokat tűztek maguk elé. Sikertől baráti kapcsolatokat létrehozniuk az erős mbundu törzsszel, annak harcosait lőfegyverrel és munícióval látták el, s rabszolgavadászatra küldték a számukra megközelíthetetlen belső-afrikai területekre. Bármily szörnyű kegyetlenségek is fűződnek azonban a portugálok afrikai szerepléséhez, tevékenységüknek pozitív oldala is van: hajóik, amelyek oly sok szerencsétlen rabszolgát szállítottak Nyugat-Afrikából Amerikába, visszatértükben egy sor fontos kultúrnövényt (maniok, édesburgonya,

kukorica, dohány, vörös bors, ananász, papaya, guajava) szállítottak az Újvilágból Afrikába. Ezek meglepő gyorsasággal meghonosodtak, s a néger népek háztartása ma már szinte elképzelhetetlen lenne nélkülük. Ugyancsak portugálok honosították meg Afrikában a sertést, amelynek elnevezése egy sor bantu nyelvben portugál eredetű.

Portugália hatalmi helyzete azonban csakhamar megrendült. Más európai államok vették át a vezetést Afrika feltárásában és birtokbavételében. A hajdani hatalmas portugál gyarmatbirodalomból azonban két hatalmas és értékes terület, Angola és Mozambique, ma is portugál birtokban van. Ugyancsak Portugália gyarmatai a kakaótermelésük révén fontos gazdasági szerepet játszó San Thomé-, Principe- és Annobom-szigetek az Atlanti-óceánban, valamint a kontinens északnyugati részén a kicsiny Portugál-Guinea.

Franciaország a 17. század közepén, főleg azonban a 18. században kezdett beleszólni Afrika történetébe. Először a Szenegál-vidéken lépett fel, ahol elkeseredett harcokat vívott a vetélytárs Angliával. Mint Afrika más területén, itt is többnyire az európai csataterек eseményei döntötték el, hogy az afrikai birtokok végül is kinek a kezén maradtak. A német–francia háború utáni időre esik a hatalmas nyugat- és közép-afrikai francia gyarmatbirodalom meghódítása. Ugyanabban az időben, a berlini kongresszuson (1884) Anglia hozzájárult, hogy Tunisz francia protektorátus legyen. Algériát a franciák már 1830-ban elvették a törököktől, Marokkó pedig a 19. század derekán került francia befolyás alá. A nyolcvanas évekre esik a franciák kolonizációs tevékenysége a Vörös-tenger partján, 1895-ben pedig végleg megszállták a hatalmas Madagaszkárt.

Dél-Afrika mérsékelt éghajlatú, európai telepesek számára is alkalmas vidékei először a *hollandok* figyelmét keltették fel. 1652-ben létesítette itt a Holland–Keletindiai Társaság az első települést, amelyet számos további követett. 1805-ben a Fokföld angol birtok lett, s megindult az angol bevándorlás is. Az angol kormányzat csakhamar kimondta a rabszolgaság megszüntetését, s ezáltal alapjaiban ingatta meg a bennszülöttekkel szemben páratlanul kegyetlen búr telepesek gazdasági életét. 1838-ban indult meg a búrok tömeges elvándorlása a Fokföldről. A mai Natal területén telepedtek meg, ahol zavartalanul remélték folytatni korábbi bennszülött-politikájukat.

A hatalmas és harcias zulu törzsszel vívott véres harcok végül is a búrok győzelmével végződtek, akik csakhamar drákói rendszabályokat hoztak a bennszülöttek ellen. E körülményeket Anglia jogcímül

használta fel arra, hogy Natalt anektálja. A búrok ismét tovább vonultak s megalapították Oranje szabad-államot, más részük pedig a későbbi Transvaal köztársaság területén telepedett le. A bennszülöttekkel való konfliktusok itt is folytatódtak s a búr köztársaságok alkotmányaiban öltött törvényes formát az a faji megkülönböztetési elv, amelyet az angol–búr háború (1899–1900) befejezése után a dél-afrikai angolok is átvettek s alapjában véve mindmáig alapja a dél-afrikai bennszülött-politikának.

Anglia csak a 16. század végén lépett fel Nyugat-Afrikában, követve a tengerészetileg akkor sokkal jelentősebb Portugália példáját. Királyi védnökség alatt tevékenykedő magántársaságok vetették meg az alapját a későbbi Gambia, Sierra Leone, Aranypart és Nigéria gyarmatoknak. Az angol terjeszkedés ezután hosszabb időre megtorpant. Csak 1805-ben jutott viszontagságos előzmények után Anglia birtokába az addig holland kézben volt Fokváros, s indult meg az angol hatalom kiterjesztése Dél-Afrika nagy területeire.

Kelet-Szudánban az angolok csak 1898-ban, a francia vetélytárs előnyomulásától tartva léptek fel határozottabban; előzőleg tétlenül szemléltek a török–egyiptomi elnyomatás alatt sínylődő szudániak szörnyű helyzetét. A rabszolga-kereskedelem és az anyagi–szellemi elnyomórítás olyan méreteket öltött itt, amilyenekre még a sokat szenvedett afrikai kontinens történetében is alig találunk hasonló példát. S ugyancsak kevés ellenállást tanúsítottak az angolok a Szudánt diktatúrája alá hajtó Mohammed Ahmed („a Mahdi”) dervis-hadseregével szemben. A francia terjeszkedést megelőzendő, az angolok végül hadat indítottak a dervis-állam ellen. 1899-ben elfoglalták, s angol–egyiptomi közös birtoknak jelentették ki Kelet-Szudánt.

Az ország viszonyaira jellemző, hogy a mahdista felkelés előtt több mint 8,5 millió lakosa volt, 1900-ban pedig 2 milliónál is kevesebb. A kelet-afrikai partvidéken szintén csak a 19. sz. végén indult meg a brit terjeszkedés; az afrikai területek birtoklásáért folyó gyarmatosító versengésben Anglia könnyűszerrel biztosította magának Kelet-Afrika legnagyobb részét. 1890-ben Kenia és Uganda, 1893-ban Nyasaland került angol kézbe. Ugyanebben az időben az angol imperializmus legagilisabb afrikai vezéregyénisége, Cecil Rhodes, biztosította Anglia számára a mai Észak- és Dél-Rhodézia birtoklását.

Az angol gyarmatbirodalom ezáltal Afrikában vezető helyzetbe jutott, s csak az utóbbi évek fokozódó nemzeti mozgalmai ingatták meg ezt a hatalmi helyzetet. Az angol gyarmatosítás gazdasági és szociális

visszásságai eléggé közismertek. Hiba lenne azonban elhallgatnunk az angolok komoly történeti érdemét: a 19. század végén Afrika-szerte az angolok voltak az embertelen rabszolga-kereskedelem ellen folytatott harc vezetői.

Belgium 1884–1885 után, az afrikai gyarmatbirodalmak történetében sorsdöntő szerepet játszó berlini Kongó-konferencia óta vált cselekvő hatalommá Afrikában. A konferencia által létrehozott Kongó-állam uralkodója a belga király lett, s a következő huszonöt év folyamán, a kegyetlen II. Lipót király személyes irányítása alatt, Kongó a rabszolgavadászatok, a szadista „közigazgatási” gyakorlat s a korlátlan kizsákmányolás egyik klasszikus területévé vált. 1908-ban a Kongó-állam belga gyarmat lett, s a viszonyok lassú javulásnak indultak. A terület természeti kincsei közül a kaucsuk és az elefántcsont már elvesztette régi jelentőségét, de a réz-, gyémánt- és uránbányák révén ma is óriási világ gazdasági jelentősége van.

A *németek* eleinte csak Afrika tudományos feltárásában vállaltak szerepet, csupán az 1880-as években, az afrikai területek birtoklásáért folyó versengés közepette szereztek maguknak gyarmatokat. 1884–1886 során német gyarmat lett Délnyugat-Afrika, Togo és Kamerun, valamint Tanganyika (régi nevén Német–Kelet-Afrika). Az első világháború következményeként azonban Németország elvesztette gyarmatait, és azok angol, francia, ill. dél-afrikai mandátum alá kerültek.

Olaszország sokáig csak kereskedelmi kapcsolatokban állt Afrikával. Észak-Afrika különböző részein (különösen a városokban) azonban tekintélyes számú olasz telepes is meghonosodott. 1882-től kezdve az olasz állam egyre céltudatosabban igyekezett Kelet-Afrikában is megvetni a lábát, s sikerült is egy 1000 km-es parti sávot birtokba vennie. Abesszínia meghódítására irányuló első kísérlete (1896) kudarcot vallott (az Adua mellett vívott csatában az abesszin sereg megsemmisítő győzelmet aratott az olasz haderő fölött). 1911-ben azonban Tripolis birtokbavétele, majd 1936-ban az Abesszínia ellen viselt újabb háború sikere révén jelentős olasz gyarmatbirodalom alakult ki Afrika északi és északkeleti részén. A második világháború eredményeként azonban ez is semmivé vált, majd Líbia és Abesszínia visszakapta függetlenségét.

Spanyolország kolonizációs erőfeszítéseinek legfontosabb célpontja az amerikai kontinens volt. Afrikában csak Marokkó egy kis részét s a gazdasági szempontból jelentéktelen Rio de Oro gyarmatot sikerült

birtokba vennie. Spanyol birtok még az 1778-ban Portugáliától átvett Fernando Po szigete s a vele szemközt fekvő, parti Rio Muni.

Az *Amerikai Egyesült Államok* nem szereztek maguknak gyarmatot Afrikában, de a kontinens kereskedelmi életéből alaposan kivették és kiveszik a részüket. Egyedülálló kezdeményezés volt, hogy a hajdan Amerikába hurcolt néger rabszolgák leszármazottainak egy részét a rabszolga-felszabadítás után amerikai emberbaráti körök visszaszállították Afrikába. Így keletkezett Libéria szabad néger állam.

*

Afrika népeinek történetében a gyarmatosítás korszaka vége felé közeledik. E korszak történeti mérlegét ma még nehéz egészében felállítani. Nyilvánvaló, hogy a gazdasági élet, a közegészségügy, a népességszaporulat, a társadalmi és szellemi fejlettség terén óriási fejlődést tettek meg Afrika népei. Rövidlítás lenne kétségbe vonnunk azt a tényt, hogy e fejlődés ütemét nagymértékben előmozdította az a segítség, amelyet a gyarmatosító államok – természetesen a maguk jól felfogott gazdasági céljainak érdekében – a bennszülött lakosságnak nyújtottak. De korunk eseményei egyre nyilvánvalóbbá teszik, hogy Afrika népei már kinőttek az iskolából, meg tudnak állni a maguk lábán. Sokszorosan megfizették azt a tandíjat is, amelyet nem is mindenkor emberséges tanítómestereik több-kevesebb joggal követelhetnének tőlük.

Ma már mindenütt kialakult – néhol csak csírájában, néhol azonban jelentős fejlettségben – az a fiatal bennszülött értelmiség, mely az európai civilizáció előnyeinek teljes ismeretében, de népétől el nem szakadva vezeti az ország politikai és gazdasági önállóságáért, szellemi felemelkedéséért folyó küzdelmet. Támogatja e harcban a számbelileg jelentéktelen, de nagy befolyással rendelkező, nemzeti érzésű bennszülött burzsoázia. A régi törzsi társadalom kereteinek széthullása nyomán az afrikai parasztság is más szemmel látja népe életét, mint nagyapái; a gyarmatosítók által megindított iparosodás pedig elkerülhetetlenül kitermelte a – ma még kisszámú, de napról napra erősödő – néger munkásosztályt is.

Néger-Afrika népeinek politikai, gazdasági-társadalmi és kulturális „nagykorúsága” tény, amellyel a gyarmatosító hatalmaknak számolniuk kell, s amelynek politikai kihatásai részben már bekövetkeztek, részben pedig elkerülhetetlenül be fognak következni. Az észak-afrikai arab államoknak a teljes önállóságért vagy a kivívott önállóság

megszilárdításáért folyó egyre szívósabb küzdelmét Néger-Afrika népei a legnagyobb rokonszenvvel kísérik, s maguk is megvívják saját harcaikat. Aranypart, Togo, Nigéria és Uganda a legutóbbi években már elérték, hogy saját választott kormányzatuk lehessen. Az elfogulatlan megfigyelő biztonsággal állíthatja, hogy közel van már az idő, amikor Néger-Afrika régóta gyarmati sorban élő népei egytől egyig kivívják függetlenségüket.

MEGJEGYZÉS

A Magyar Nemzeti Múzeum – Néprajzi Múzeum „Néger-Afrika Népei” című kiállításának mondanivalóit elmélyíteni igyekvő jelen füzet megírásához főleg az alábbi művek szolgáltak forrásul:

BAUMANN, Herrmann

1939 *Völkerkunde von Afrika*, Essen.

é. n. *Die Rassen Afrikas*, (Historia Mundi, I. kötet), Bern.

EICKSTEDT, Egon Freiherr von

1934 *Rassenkunde und Rassengeschichte der Menscliheit*, Stuttgart.

HIRSCHBERG, Walter

1954 *Die Völker Afrikas* (H. A. Bernatzik szerk.: Neue Grosse Völkerkunde, I. kötet), Frankfurt a. M.

JAEGER, Fritz

1928 *Afrika*, Leipzig.

SPANNAUS, Carl Günther

1954 Afrika, in: H. Plischke: *Die Kulturen der aussereuropäischen Erdteile in Übersicht*, Göttingen.

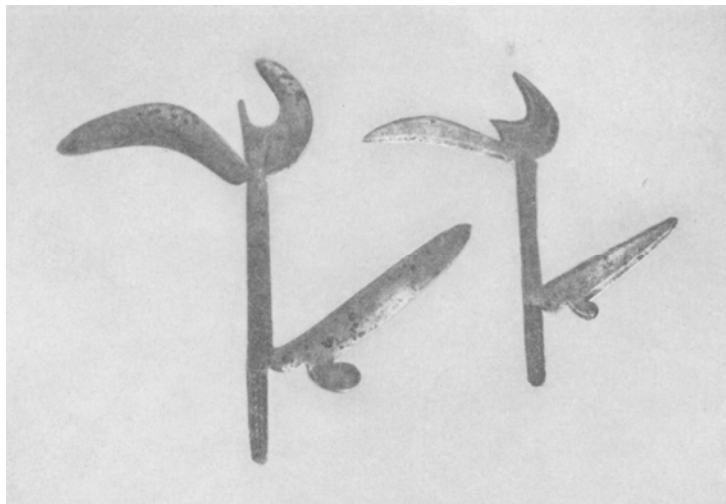
WESTERMANN, Diedrich

1937 *Der Afrikaner heute und morgen*, Essen.

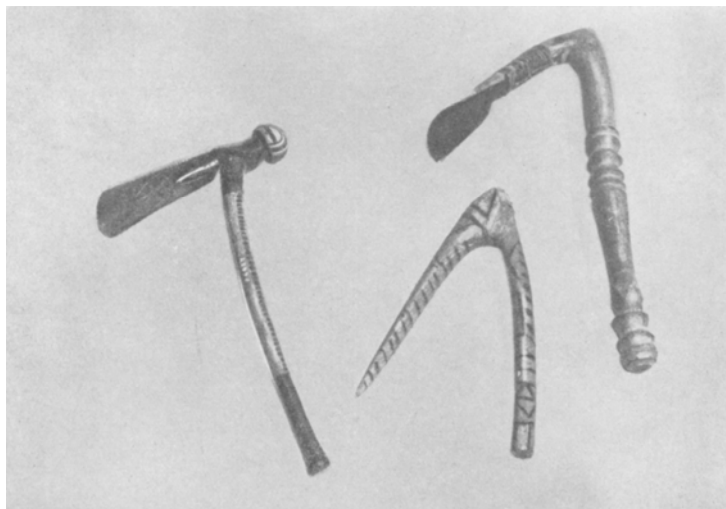
1945 *Afrika als europäische Aufgabe*, Berlin.

1. kép: Ős-szobor (Kamerun, pangwe)
1. Abb.: Ahnenkopf (Kamerun, Pangwe)

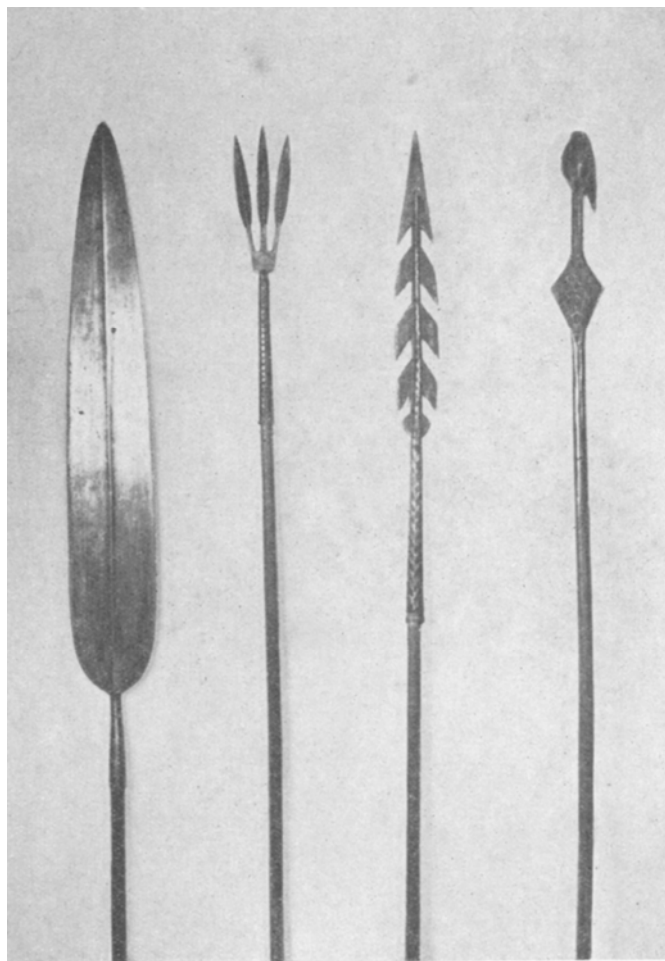

2. kép: Hajítókések (Ubangi-vidék, Francia-Egyenlítői-Afrika)
2. Abb.: Wurfmesser (Ubangi-Provinz, Französisch-Äquatorial-Afrika)

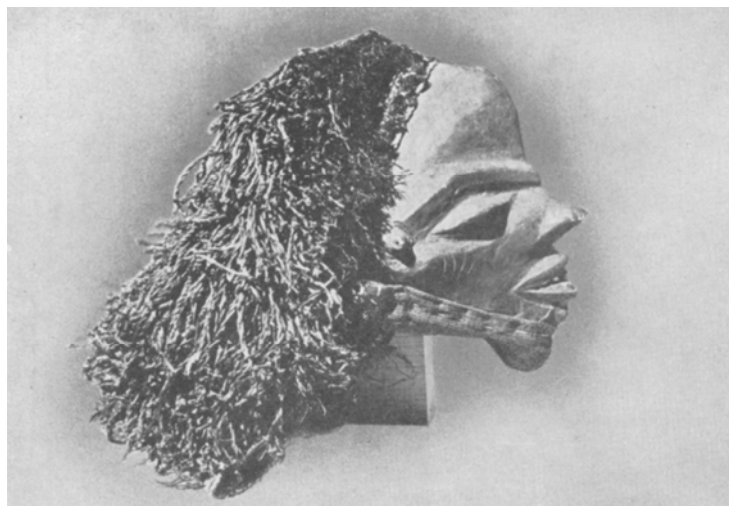
3. kép: Fából készült kapa (Tanganyika, djala) és vasfejű kapák (Kamerun és Gassaland)
3. Abb.: Hölzerne Hacke (Tanganyika, Djala) und eiserne Hacken (Kamerun und Gassaland)

3. kép: Fából készült kapa (Tanganyika, djala) és vasfejű kapák (Kamerun és Gassaland)
3. Abb.: Hölzerne Hacke (Tanganyika, Djala) und eiserne Hacken (Kamerun und Gassaland)

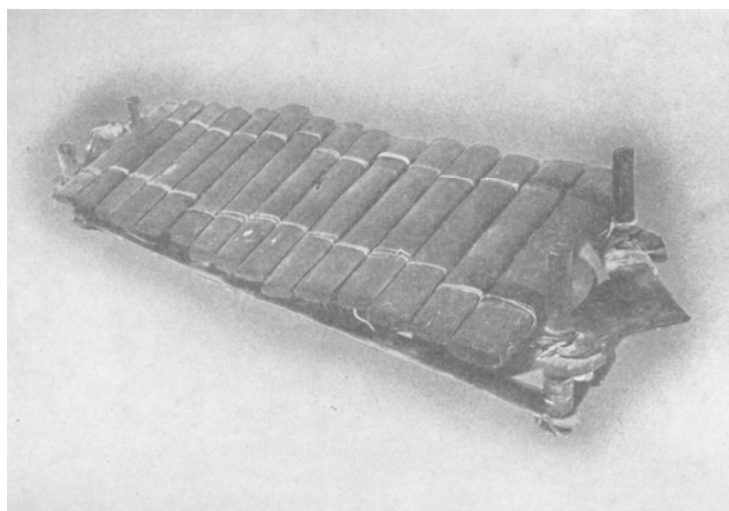

4. kép: Dárdák (Tanganyika, masai; Abesszínia, amhara) és főnöki díszbot (Belga-Kongó, pende)

4. Abb.: Speere (Tanganyika, Masai; Abessinien, Amhara) und Prunkstab eines Häuptlings (Belgisch-Kongo, Pende)

5. kép: Avatási maszk (Belga-Kongó, pende)
5. Abb.: Initiationsmaske (Belgisch-Kongo, Pende)

6. kép: Xilofon (Sierra Leone, Freetown)
6. Abb.: Xilophon (Sierra Leone, Freetown)

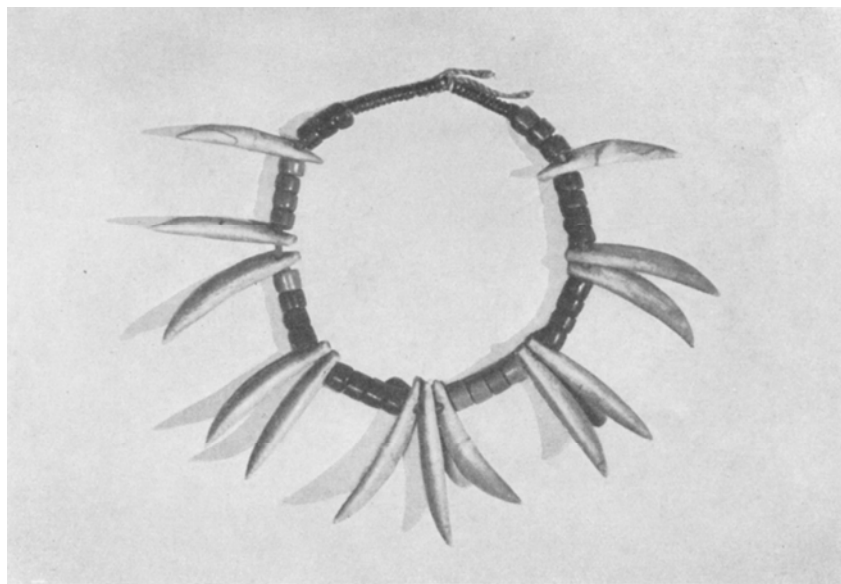

7. kép: Fejre húzható maszk (Libéria, krahn)
7. Abb.: Kopfaufsatz (Liberia, Krahn)

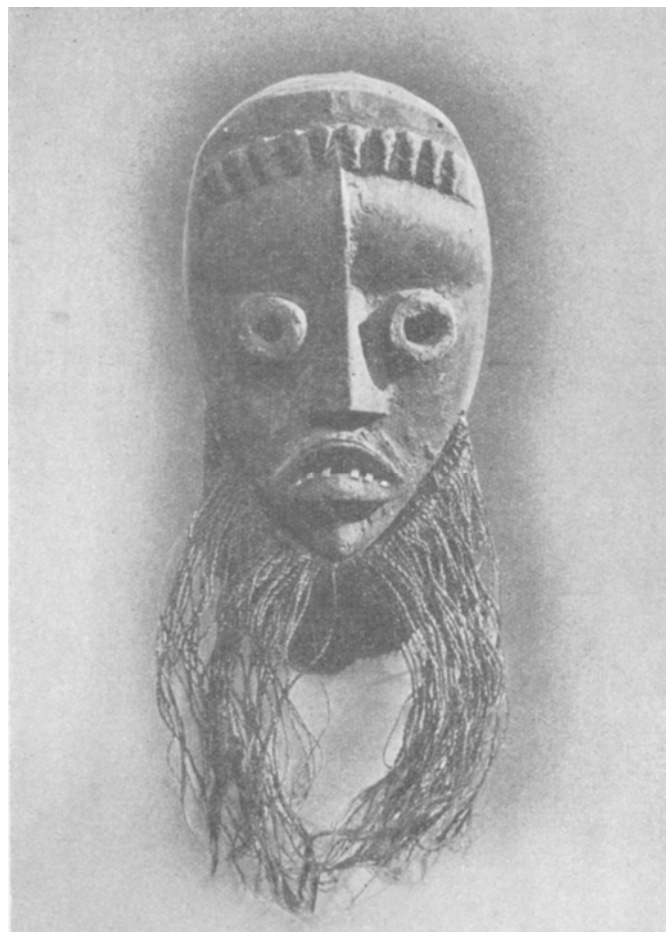

8. kép: Ős-szobor (Francia-Egyenlítői-Afrika, kuta)
8. Abb.: Ahnenfigur (Französisch-Äquatorial-Afrika, Kuta)

9. kép: Nyaklánc (Belga-Kongo, tetela)
9. Abb.: Halskette (Belgisch-Kongo, Tetela)

9. kép: Nyaklánc (Belga-Kongó, tetela)
9. Abb.: Halskette (Belgisch-Kongo, Tetela)

10. kép: Avatási maszk (Libéria, krah)
10. Abb.: Initiationsmaske (Liberia, Krah)

11. kép: Főnöki díszbárd (Zambezi-vidék) és bozótvégőkés (Uganda, ganda)

11. Abb.: Prunkaxt eines Häuptlings (Zambezi-Provinz) und Buschmesser (Uganda, Ganda)

12. kép: Trónszék (Kamerun, bali)
12. Abb.: Thronsessel (Kamerun, Bali)

DIE VÖLKER NEGERAFRIKAS

Geographische Umgebung. Afrikas Gebiet beträgt 29 000 000 qkm. Es ist dreimal grösser als Europa. Der Äquator schneidet Afrika in zwei Teile: nach dem Süden und dem Norden kann man in symmetrischer Anordnung eine Reihe verschiedener Klima- und Vegetationszonen unterscheiden. Das Äquatorgebiet ist das Gebiet der tropischen *Regenwälder*. Für die an den Gürtel der Regenwälder anschliessende Savannen-Zone sind die lichtereren Laubwälder und die sick längs der Flusstäler ziehenden Galeriewälder kennzeichnend. Die Savannen geben dann allmählich der Trockensteppe Platz, wo man die Bäume nunmehr selten findet (Parklandschaft). Noch weiter nach Norden, bzw. nach Süden folgt die *Wüstenzone*. Diese verschiedenen Typen des Klimas und der Pflanzendecke bestimmen die Vorbedingungen für die Niederlassung des Menschen, seine Lebensweise und Kulturentwicklung.

Rassentypen. Ihre Verbreitung richtet sich gleichfalls nach Zonen. In der Tiefe der Tropenwälder stossen wir auf die zwerghaften Pygäen oder *Bambutiden*. Im Südwesten des Kontinents lebt der Rassetyp der gelblichbraunhäutigen *Khoisaniden*. Den grössten Teil Afrikas bevölkert aber der dunkelhäutige *negride* Rassetyp in seinen zahlreichen Varianten (die *Palänegriden* in den Urwäldern, die *Nilotiden* am Oberen Nilgebiet, die *Sudaniden* in West-Sudan). Die nicht negride Bevölkerung ergibt sich hauptsächlich aus den Vertretern des *äthiopiden* Rassentyps mit orientalischem Einschlag. Im nördlichen Teil des Kontinents kommt auch der mediterrane und orientalische Rassetyp vor.

Völker und Kulturen. Mit Hilfe der vergleichenden völkerkundlichen Forschung kann man, wenigstens in ihren Grundzügen, die historische Vergangenheit der schriftlosen Völker Afrikas rekonstruieren. Festzustellen ist, dass sich die Völker des Kontinents infolge sehr mannigfaltiger geschichtlicher Vorgänge jene kulturellen Zustände geschaffen hatten; in denen sie von den ersten europäischen Entdeckern aufgefunden wurden.

Die einfachste Art der Beschaffung von Nahrung und andren Rohstoffen ist die *aneignende Wirtschaft*. Auf dieser Stufe sind Sach-

kultur und gesellschaftliche Organisation gleichmässig primitiv. Die wichtigsten Vertreter dieser beuterischen Lebensweise in Afrika sind die Urwald-Pygmäer und die in der Kalahari-Wüste lebenden Buschmänner.

Die *Urwald-Feldbaukulturen* kultivieren hauptsächlich Bananen und ausserdem noch gewisse Knollenpflanzen. Haustierte spielen keine bedeutende Rolle. Diese Lebensform ist hauptsächlich im nördlichen Teil des Kongobeckens zuhause.

Die Haupterzeugnisse der im Savannengebiet verbreiteten *Bauernkulturen* sind (abweichend von der Bananen- und Knollenpflanzenerzeugung der Urwaldfeldbaukulturen) die Getreidearten. Der wesentlichste Zug dieser Bauernkulturen ist aber, dass sie sich auf komplexem wirtschaftlichem Grund aufbauen (Tierzucht *und* Ackerbau). Unter den Haustieren spielen Rind und Schafe die grösste Rolle. Ausser den vaterrechtlichen Sippen sind die Grossfamilien die charakteristischen Einheiten der Gesellschaft.

In den Steppen und wüstenartigen Gegenden Ost- und Nordafrikas wohnen kriegerrische *Hirtenvölker*. Ihr wichtigstes domestiziertes Tier im Norden ist das Kamel und die Ziege, im Osten das Rind und das Schaf. Typische Hirtenvölker sind die südafrikanischen Hottentotten, die im Zwischenseengebiet Ostafrikas lebenden Hima, im Tanganika- und Kenya-Territorium die Masai, in Nordostafrika die Galla-, Somal-, Danakil- und Sahostämme, im Nordwesten die Tuareg, und in Westafrika die volkreiche Gruppe der Ful.

Die aufgezählten Kulturtypen sind heute meistens nicht mehr rein und unvermischt aufzufinden. Teils wirkten sie aufeinander ein, anderenteils nahmen sie auch die Einflüsse gewisser *archaischer Hochkulturen* auf. Unter den auf die afrikanischen Eingeborenenkulturen wirkenden archaischen Hochkulturen sind die alten mediterran-megalithischen und nahöstlichen Einflüsse am wichtigsten, die in den verschiedensten Sektoren der Sachkultur, des gesellschaftlichen Lebens und der geistigen Kultur nachweisbar sind.

Fremde Mächte in Negerafrika. Afrikas Bevölkerung erreicht nicht einmal die Hälfte der Volksmasse in Europa. Der dünn bevölkerte, an Bodenschätzen fast unerschöpflich reiche Kontinent erregte schon im Altertum die Aufmerksamkeit verschiedener Eroberer – umsomehr, da seine in verhältnismässig zurückgebliebenem Zustand lebenden Völker keinen ernsten Widerstand leisten konnten.

Nach den Eroberungszügen und den Handelsunternehmungen im Altertum fassten im Mittelalter vor Allem die Araber festen Fuss auf Afrikas ansehnlichen Gebieten, besonders auf den Küstengebieten.

Die europäischen Staaten standen sozusagen bis zum Zeitalter der grossen geographischen Entdeckungen in gar keiner Beziehung mit Negerafrika. Es ist das Verdienst der Portugiesen, dass sie mit ihren Expeditionen im Laufe des 15. Jahrhunderts den Gesichtskreis des Europäers auf den afrikanischen Kontinent erweiterten, der bisher lediglich durch die Beschreibungen antiker Autoren und arabischer Geographen bekannt war. Zum Teil neben den Portugiesen, zum Teil diesen folgend, versuchten auch die Franzosen, Holländer, Engländer, Belgier, Deutschen, Italiener und Spanier, mit kleinerer oder grösserer Kraftanstrengung und mehr oder weniger Erfolg Kolonialreiche in Afrika aufzubauen. Unter ihnen sind es die Deutschen, die im Laufe des Ersten Weltkrieges, die Italiener, die im Laufe des Zweiten Weltkrieges ihre dortigen Besitzungen verloren.

In der Geschichte der afrikanischen Völker geht das Zeitalter der Kolonien seinem Ende zu. Die Völker Negerafrikas verfolgen mit grosser Anteilnahme das Ringen der Völker der arabischen Staaten Nordafrikas um ihre volle Selbständigkeit oder um die Sicherung ihrer erkämpften Selbständigkeit. Die Goldküste, Togo, Nigeria und Uganda haben in den letzten Jahren schon erreicht, dass sie ihre eigenen gewählten Regierungen haben. Der gerechte Beobachter kann mit Sicherheit feststellen dass die Zeit nahe ist, in der alle Völker Negerafrikas ihre Unabhängigkeit erreichen werden.